

סיפורו של גיורא קרני

אני בין הראשונים כאן בשוב הזה. ב-1948 הגעתי לארץ עם גח"ל. לחמתי במלחמת השחרור בגדוד 402 של התותחנים, הייתי נהג. באוקטובר כבשנו את מג'דל. הייתי החייל הראשון בתוך מג'דל, כשקבלתי את דגל הכניעה מהמוכתר ומבעל בית-המרקחת זכריה והרופא המדומה שעמדו ליד הכיכר הקטנטונת. שם הם עמדו ליד עמוד החשמל ונכנעו. בכניסה לגיורא לא היה כלום. זה היה מדבר. בגדרה היה שלט גדול "כאן מתחיל הנגב". אז לא ידעתי שאני אגור כאן.

במאי 1949 השתחררתי מהצבא והלכתי לחפש עבודה בלשכת עבודה בפתח – תקווה. הרכה הונגרים היו שם, בערב ניגנתי בפסנתר בכית-קפה הרווחתי קצת כסף. קיבלתי אז עבודה כנהג להובלת תחמושת, משכורתי הייתה גבוהה שישים לירות ארץ ישראליות. פעם בלשכת העבודה פגשתי קבוצת נשים, שהגיעה מה"לאגר" לשבדיה. הן היו בשבדיה ארבע שנים ומשם עלו ארצה. כך הכרתי את אישתי וחברי – את אחותה. חיינו בפתח-תקווה, יום אחד הלכו אשתי ואחותה לאדם בשם בראון, כדי למסור לו ד"ש ממישהו בשבדיה. בראון היה ממארגני הקבוצות לצורך ייסוד ישובים. באותה פגישה הוא שכנע אותן ללכת למושב. וכך נרשמנו למושב שלא ידענו היכן הוא. נסעתי עם גיסי ל"ג'וליס חמש" – זה שם המקום. ואז הסתבר לי, שכאן עמדתי עם התותח בעת המלחמה, ממש בכניסה. היה שם בוך עד הברכיים. ללא כביש, ללא חשמל. היו קוצים, נחשים, עקרבים. המקום היה ממש מדבר. הגענו לכאן קבוצה קטנה של אנשים. על הגבעה, במקום בו נטועים החרובים בערך מול ביתו של נוימן, היו שם כבר שלושה-ארבעה אוהלים גדולים, צרף עץ אחד ומחסן עשוי מעץ ומפחים בשביל הסוסים. האנשים משני הגרעינים, מנס-ציונה ומרעננה, הגיעו הנה חודש לפנינו. חזרנו לפתח-תקווה עם כוונה לאסוף עוד אנשים שיצטרפו אלינו. היינו שש משפחות. אנחנו הגברים הגענו לכאן קודם ללא הנשים, שנשארו בפתח-תקווה. גרנו באוהל, הכרנו את האנשים שהיו כאן. כמעט כולם דוברי הונגריה. אגב, יש לי את כל הרשימה של שמות האנשים הראשונים. היו לנו שני סוסים שקיבלנו מהסוכנות, האחראי עליהם היה קליין יעקב, שהיה בצבא רומניה בגדוד הפרשים. אני הייתי נהג על משאית הדודו, קרלי לוי, שחי היום באוסטרליה, נהג על ה-G.M.C. אבל אני הייתי הנהג הראשי. בשנים הבאות לקחתי את כל היולדות לרחובות או לסרפנד. אגב, כל אלו שלקחתי ילדו בים.

הנשים הגיעו מדי פעם לבקר את בעליהן, שגרו באוהלים. לכן הפך אחד החדרים בצרף לחדר פגישות. החדר השני היה מרפאה, פעם בשבוע הגיעה רופאה מתנדבת מאוסטרליה. כולנו היינו אז צעירים ובריאים. היה לנו כאן מטבח משותף, אכלנו כמו בקיבוץ. הבשלוניות היו ציילג ניני וברטה קליין. פעם ביום היה לנו אוטובוס למג'דל ולתל-אביב. פעם אחת הגיעה אל הרופאה אחת הנשים, והתלוננה על הקאות וכאבי בטן. היא חשבה שהנקניקיה שאכלה שלשום גרמה לה לקלקול קיבה. הרופאה בדקה אותה ואמרה לה: "זה לא הנקניקיה מאתמול, זה מלפני שלושה חודשים". הסתבר שהיא בהריון.

בערב ישבנו באוהל עם פנס נפט ושיחקנו בקלפים. על יד האוהלים היו חומרי בניה שהובלתי. פעם נעלם אוטו שלם עם קרשים לבניה, ראינו עקבות של גמלים, באו ערבים עם גמלים בלילה, העמיסו על הגמלים את הקרשים ונעלמו לכיוון עזה. כל לילה היה השטח הזה מלא ערבים, שבאו מדרך הים דרך חממה, או ישר מרצועת עזה. הייתי נוסע במשאית עם מיכל מים לברור-חיל. שם מילאתי מים מבאר ערבית והבאתי למושב. לאחר מכן, כשהבתים היו בנויים, נסעתי יום יום לג'וליס. גם שם הייתה באר ערבית. מילאתי את המיכל, ואחר כך נסעתי מבית לבית וחילקתי שני דליים לכל אחד. זה היה לשתיה, לכביסה, לרחצה, זה הכל.

בינתיים התחלנו לבנות את המושב. לכל דבר היה "מהנדס": לקירות מהנדס, למדרגות מהנדס, לבלאטות מהנדס. בנינו בתים של עשרים וארבעה מטר עם חלון אחד. קירות מבלוקים ללא שום טיח, התקרה הייתה מצלוטקס, הרצוף היה בלאטות גדולות. ללא חשמל ושירותים. במושב לא היו כבישים. הלכנו בחורף בבוץ בקיץ באבק.

בנינו לעצמנו מקלחת בחוץ מכל מיני גרוטאות: בחסה, המתנה של האנגלים, מצאנו גרוטאות. בנינו מהם מבנה, רשמנו מלמעלה מיכל עם קצת מים והתקלחנו. כמובן לא כל יום, כי לא היו מים. השירותים היו בודדות. גם להשיג עיתון הייתה בעיה. לי היה יותר קל, כי יצאתי כל יום צפונה, לקולטורה קצת. כשגרנו באוהלים הייתה אורחה של אחדות, אחד למען כולם וכולם למען האחד. לאחר שנה נכנסנו לבתים, קבוצות הבאים קבלו משכורת טובה מ"סולל בונה". אני כנהג קיבלתי כסף מהמושב ומנין היה לי קצת כסף? חסכתי מהסכום שקיבלתי עבור הבניין.

האסיפות היו תמיד בשלוש שפות – הונגרית, יידיש, ולפעמים גם סלובקית, עברית אף אחד לא ידע. שטיינברגר היה ראש קבוצת נס-ציונה וניסל ראש קבוצת רעננה. (ניסל היה גר במקום בו גר היום דני דסקל, הוא היה מצ'קוסלובקיה). שני אנשים אלו היו תמיד בקונפליקט, והם היו בראש שתי קבוצות בקונפליקט. היו עוד שתי קבוצות: שש המשפחות שלנו (מפתח תקווה) ושלוש משפחות הציזלרים. בוועד היו לשם האיזון: שטיינברגר מטעם הצי'כים וציזלר באצי' מטעם ההונגרים.

התחילו ויכוחים סוערים בין האנשים. החכורה התפצלה. זה התבטא גם בבחירת הכתים למגורים. שטיינברגר והקבוצה שלו בחרו לגור ברחוב אחד, ניסל והקבוצה שלו ברחוב ממול. כבר אז היו הכתים בני-ישראל מסודרים כך: שתי שורות בתים לאורך ושתיים לרוחק, כמו היום. במרכז לא היה אז כלום. רוב הכתים היו בני עשרים וארבעה מטר, ולמשפחות גדולות היו בתים כפולים של ארבעים ושמונה מטר.

אני לא הייתי רגיל לבתים קטנים כמו "קופסאות גפרורים" אלו. נכנסתי עם תכניות וחלומות למקום הקטן הזה. הריהוט שלנו היה: שני ארגזי "תנובה", אחד בתור שולחן ואחד בתור ארון, מיטה אחת זהה. אישתי היתה "עשירה" לעומתי, כי אני באתי עם גח"ל, היא באה משכרדיה עם מכונת תפירה, חצי רדיו, (חצי שני – של אחותה), בגדים, נעליים, ואפילו כמה סירים. אלו שבאו מצ'קוסלובקיה הביאו קונטיינרים, ואנחנו ההונגרים באנו ללא כלום. אמרנו להם: "לכם קל לחיות, לא חסר לכם כלום". אבל התחלנו בעשייה, למרות שלא היה חשמל.

כמו שאמרתי, כבר בבחירות של הכתים ראינו שהאיחוד נפגע, באסיפות הכריז שטיינברגר תמיד: אנחנו עושים חקלאות, אנחנו נחיה מחקלאות, נקבל פרות. וניסל אמר: החקלאות אינה הכיוון הנכון, אנחנו צריכים ללכת לתעשייה, להקים בית חרושת, להביא משקיע, להתפתח. באסיפות האלה התחלקו האנשים לשתי קבוצות. האחת תמכה בחקלאות, והשניה - בתעשייה. גם אני ראיתי בתכנית של ניסל מציאות. אבל שטיינברגר אמר: כולכם רוצים להיות מנהלי עבודה ולא לעבוד. הוא דיבר על כיבוש השממה, חריש. בסופו של דבר הוחלט ללכת לכיוון החקלאות. ניסל וחבורתו עזבו את המושב לאחר כשנתיים.

המשכתי להיות נהג. בשנת 1950 היה אצלנו בתפקיד מרכז משק אדם אחד בשם "אדון" סולדין. בצ'קוסלובקיה הוא היה פעם מנהל משק חקלאי של אדם אחר. בני-ישראל הוא היה הבוס הכל יכול, נתן לנו פקודות. הוא החליט לאן להוביל את הפרי, מה לעשות עם הגרוטאות שהבאנו מהמחנה בחסה, ועוד עניינים. בראשית שנות החמישים הגיעו הקבוצות הראשונות מרומניה, ביניהם וייס כובי ומשפחת נתן. התחלנו לאכלס את הבתים הריקים ברחוב "16 הבתים". עשינו כלילה שמירה וגם אמבוש, בגלל הערבים. אנחנו הגברים היינו תמיד בשמירה או במארכים, כיום עבדנו וכלילה שמרנו.

בשנת 1950 קיבלה כל משפחה שישים אפרוחים, כהתחלה בסיס לענף. קיבלנו אז לולים. כיפו היה בית-חרושת, בו שעשו לולים גדולים מעצים משומשים, כל אחד מיועד לשישים עופות. אני הבאתי במשאית את הלולים מיפו למושב. בנינו או בעצמנו אינקובטור עם נפט, לא הייתה הדרכה. אבל הענף לא הצליח. הנמיות עשו פה חגיגה ומה שנשאר מהעופות אנחנו אכלנו.

אחר-כך קיבלנו את הפרות הראשונות, מבכירות שהגיעו מחוץ לארץ. הבאנו אותם במשאיות מהסגר ליד חיפה, שתיים-עשרה פרות בכל משלוח. כל משפחה קיבלה פרה, אך קודם לכן נבנו הרפתות. בנו אותם אלו שהגיעו מטנטסילבניה, דוברי הונגרית..

יחד עם המבכירה קיבלנו שתי הבילות חציר ושק תערובת. לאף אחד לא היה שום ידע מה זו חקלאות, לא ידעו כלום על גידול בעלי חיים. כולם היו בעבר בעלי מקצועות חופשיים. אני הייתי אז פסנתרן, צייר ופסל. ומגין אדע איך מטפלים בפרה? עד אז הכרתי רק את החלב בכוס. המבכירות היו בהריון, עדיין לא המליטו, הגיע מדרך בשם ידי, פולני מגיאה, שהיה

סוחר בהמות. הוא היה מביט בבהמה "ומנחש" מה יהיה לפרה – עגל או עגלה. ואיך הוא הצליח "לעבוד" עלינו? הוא הביט בפרה שלי ואמר לי "לצער יהיה לך עגל" ובאותו זמן כתב בספר "עגלה". וככה הוא תמיד צדק בביחוש שלו. ואנחנו הבטנו בו כאילו הוא אלהים. לא ידענו איך חולבים. חלבנו בידיים. בהמלטות המדרך לעיתים היה

אלישבע קרני ברפת

ולעיתים לא. מי שהיה לו עגל, היה חייב למסור אותו אחרי שבועיים "לתנובה" רחובות, והוא קיבל תמורתו גרדים. לאט לאט התחלנו להתפתח. אנשים עזבו וכאו חדשים. בשנות הצנע לא היה לנו מה לאכול. לפעמים קיבלנו קונסרבים ממשלוחים של אמריקאים- מעיים ברזב. אכלנו דיסה על בסיס מים, לחם וריבה (מרמלדה) ומרגרינה. קיבלנו מאה גרם כשר לשבוע לנפש, וגם זה לא תמיד. נוסף לכך קיבלנו שלוש ביצים וקילו שמן. לא הייתה אפשרות לקנות. לא היה כסף, ולא היה מקום לקנות בו. פעם בחודש קיבלנו את המזון במרוכז בצרביה. אקרמן היה הצרכן והוא חילק את זה. לפעמים הייתה האספקה בהתחלת החודש ולפעמים בסופו. במשך הזמן התקדמנו. קניתי רהיטים במקום ארגזי "תנובה" וגם מקרר עם קרח. כל פעם בא מחלק קרח וקרא "קרח, קרח". אגב, גם את המקרר קנינו עם תלושים. פעם הבאנו הביתה את המנה החודשית ושמנו אותה בחדר. אני יצאתי לעבודה ואשתי השאירה את בתי אצל אחותה ונסעה לאשקלון. שני הילדים, בתי שרה ובן-דודה זאביק, שהיו בני שלוש בערך, השתעממו וחזרו לבית שלנו (או הדלת לא הייתה נעולה). הם נכנסו הביתה ומצאו את התמונות שאשתי הביאה משבדיה. הם הכינו להם "דבק" מביצים וקמח ועוד מצרכים ששברו ופיזרו על הרצפה, ובעזרת "הדבק" הזה הם הדביקו את התמונות על השידה החדשה, שהייתה תוצרת "לכול". במקרה הגיעה אלינו לביקור משפחת גרדס, שהיו חדשים במושב. הם ראו את מה שעשו הילדים, ותעשה להם חושך בעיניים. בהתחלה היה לנו מחסור במים. בגלל הטופוגרפיה של המושב, הגיעו מים לשורת הבתים ברחוב ממול, משום ששם היה האזור נמוך יותר. ולנו, בשורת הבתים שלנו, לא היו בכלל מים. ברחוב ההוא הם עשו גינות וגידלו ירקות. ואנחנו היינו קונים אצלם ירקות. אנחנו הלכנו אליהם עם דליים כדי להביא מים ולכבס חיתולים. ב- 1954 כבר הגיחו צינורות ריקים של שלושה צול, שהובילו מים מן הבאר הערבית לבתים. ואז כבר הייתה לנו אספקת מים סדירה. אחר כך קיבלנו חשמל. ב- 1955 התחילו לסלול כביש, אבל לא בכל המושב. היה כביש מהכניסה וכביש ברחוב ממול. אנחנו היינו רחוב "הצוענים" והם היו רחוב ה"אצילים".

הטרגדיה הראשונה בכפר הייתה אצל שוורץ פטר, האח של צ'ני, שגרר לידו. בנו הקטן נדרס תחת טרקטור שרשרת, שקיבלנו מהסוכנות. הטרגדיה השנייה הייתה בתחנת הטרקטורים מולנו, זו הייתה התחנה של הסוכנות שם גרו ג'ודני ששון, שלושת האחים קימל, צבי פלד, שהיה המנהל ועוד כמה עובדים. הם עשו את העבודות החקלאיות בהזמנה. פעם אח של אליעזר ואהרון קימל רצה לפתוח חכית באמצעות אוטוגן. החכית התפוצצה והוא נהרג. וזו הייתה טרגדיה שנייה שפגעה בנו.

ב - 1955 התחילו לבנות לנו באמצעות "רסקו" בית יותר גדול, זאת אומרת - תוספת לבית. אחרי זה הגיעה העלייה הגדולה, לאחר המהפכה הגדולה באירופה. אז הגיעו אלינו עולים מפולניה ומרסיה שהסוכנות חייבה אותנו לקבל. היו לנו בתים לא מאוכלסים ברחוב 16 הבתים. בדרך כלל היו בתים ריקים ברחובות בקצוות, ושם הייתה תחלופה. מי שנשאר, היה עובר למרכז. וכך עשו נתן, דסקל, הרמן.

מ- 1956 כבר היו חיים "נורמלים" במושב - עם חשמל, מים, רפתות. לכל בית הייתה רפת. היה שיווק משותף. המחלבה הייתה המקום המרכזי, מקום בו פגשו כולם את כולם. היה שם הורי.

אבל קודם לכן גידלנו את הילדים בתנאים שקשה לתאר. לדוגמא: כשהם היו קטנים היה בא מאשקלון פעם בשבוע מוכר גלידה, הוא היה בא באופנים, הגלידה בתוך ארגז קטן. הוא היה מצלצל בפעמון, שידעו שהגיע. אנחנו אישתי ואני, היינו מתחילים לשיר בקול רם, כדי ששרה, הבת הקטנה שלנו, לא תשמע את הפעמון. כי לא היה לנו כסף, לא היה לנו חצי גרוש לגלידה. לפעמים הלכנו להלוות גרוש וחצי ללחם משכנים. פשוט לא היה לנו כסף. אחר כך המושב פתר את הבעיה עם "כסף" של המושב.

בתור נהג הייתי מסיע את הנשים ללדת. גרה פה פעם משפחת צוק. לילה אחד, בגשם שוטף, בברץ, הגיע הבעל והוציק אותי, כי אישתו צריכה ללדת. נכנסתי לאוטו והאישה התיישרה לידי תסעתי בפול גז, כי האישה כל הדרך

צעקה "אני יולדת! אני עוד מעט אלד באוטו!". הגענו הוחדתי אותה בבית החולים. למחרת הגעתי לרחובות, חנה אני חאה אותה מטיילת ברחוב. רק אחרי שבוע היא ילדה. כמה שעות לפני שנולד לנו הבן. שחלה אלשבוע אישתי 1000 שחילים של עגבניות, היא עוד הספיקה ארץ כך לאפת עוגה למסיבה. ואחד כך נסעה ללדת במבד שנסע להביא צלזות לאותה מסיבה.

אני הייתי האקורדיוניסט של המושב. היה לי אקורדיון כבד של 120 כס. אחרי יום העבודה ארנתי תזמורת. מקסי בראון ניגן בסקסופון, מרדכי כהן ורליעזר קימל תופפו בתופים. בכל חתונה בסביבה הופענו, הופענו עם שירים התגריים ומוסיקה לריקודים. בכפר הכנו משטח לריקודים לפני המועדון. אז שיפצו את חסה, המתנה הישן של הברישים, ואנחנו סחבנו משם מלט בתרמילים ועשינו משטח בטון לפני המועדון. אנחנו ניגנו, והחברה היו רוקדים שם עד אור הבוקר, הכיבוד היה עוגה ושתייה קלה.

ואלו שמות המייסדים, השתדלתי לציין אותם לפי סדר המגורים ברחובות השונים:
הורוביץ בונדי, קליין יעקב, גרימן, ניסל, אבלס, דומבי, ריבר, רוט, קראוס שלמה, גולדברג, לוקאץ, נייזר, קרני
גיורא, סוכוסטבר, רוזנפלד מנדי, סמץ, בוקסבאום, לבקוביץ, כץ, בראון.
רייטמן, צייזלר שלום, צייזלר שרגא, צייזלר יהודה, הורוביץ פולי, קיטאור פולי.
שכטר בונדי, גרים, וייס יונה, גולדשטיין פולי, פריימן אוסקר, ציזנהיים, צוג, אקרמן, שטיינברג, צירני, שוורץ
פטר, שטרק, פלדווארי, זינגר, וייל.
הורוביץ קרול, ליכטיג משה, הורוביץ יוסף, וייסברגר משה, היילר, רינברגר ישראל, רינברגר שמשון, סולדין.
העובדים: לוי קרול (נהג), קינרוס (מנהל חשבונות), ד"ר בראון (רופא).
מן המייסדים, שגרים היום בכפר: צייזלר יהודה ורחל, צייזלר שרגא ומלכה, וייס לנקה, אקרמן יצחק, שטיינברג
חוזה, צירני אדית, גולדברג מרים, קרני גיורא ואלישבע.

